

Orgaan van de Katholieke Dirigenten- en Organistenvereniging

KDOV-blad

Herfst 2020

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Ton (dr. A.A.M.J.) van Eck, Koningin Wilhelminalaan 532, 2274 BM Voorburg
voorzitter@kdov.nl – tel. 070 - 383 98 42

Vice-voorzitter:

Ruud (R.W.H.) Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
ruud.huijbregts@gmail.com – tel. 040 - 290 34 28 – fax. 0842 - 23 22 13

Secretaris intern:

Naoko (N.) Shimizu – Haarlem – secretaris@kdov.nl – 06 3756 7235

Postadres: Croeselaan 345, 3521 BV Utrecht

Secretaris extern:

Stephan (S.) van de Wijgert, Croeselaan 345, 3521 BV Utrecht
secretaris@kdov.nl – tel. 06 442 97 158

Penningmeester:

Ben (ir. B.A.G.) Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
penningmeester@kdov.nl – tel. 079 - 341 85 75

Geestelijk Adviseur:

Eric (Drs. E.H. A.) Fennis pr.

Ereleden:

Gemma Coebergh en Fons Kurris

KDOV-blad

Hoofdredacteur KDOV-blad:

Ruud (drs. R.T.M.) Hoogenboom
redactie@kdov.nl – tel. 0228-562632

Eindredacteur KDOV-blad:

Ben (ir. B.A.G.) Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijlbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, ten minste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie 2020 bedraagt:

**gewoon lidmaatschap € 42,- , student lidmaatschap € 21,- ,
65+ lidmaatschap € 30,-.**

Bankrekening NL42 INGB 0001 0313 44 t.n.v. KDOV, Zoetermeer.

Website: www.kdov.nl Webmaster: Ben Hillen – webmaster@kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Ben Hillen

Druk & verzending: SchultenPrint, Zoetermeer

ISSN-nummer 1388-2341

Inhoudsopgave

Van de bestuurstafel	1
Mededelingen	3
Dagprogramma jaarvergadering KDOV 2020.....	3
Agenda jaarvergadering KDOV 2020	4
Notulen van de jaarvergadering KDOV 2019	5
Jaarrekening KDOV 2019	9
Enkele overwegingen bij het overlijden van Adrianus Kardinaal Simonis ..	10
Personalia	11
Vraag en aanbod	12
Rectificaties.....	12
Paus: 'Tegen God kun je alles zeggen' (over David)	13
Kathedrale Koor Utrecht voorlopig gered	15
Wat muziek vermag in de liturgie	17
Korte berichten.....	19
Activiteiten.....	26
Orgelbouwnieuws	27
Nieuwe uitgaven (recensies).....	30
Nieuwe uitgaven (gesignaleerd)	39
Ter overweging	43

Van de bestuurstafel

Sinds het verschijnen van de laatste aflevering van het KDOV-blad is de slechte situatie voor de koren door de coronacrisis gelukkig iets verbeterd. Met inachtneming van de 1,5 meter richtlijn kunnen de koren weer zingen. Kinderkoren kunnen zelfs naast elkaar staan zoals voorheen, maar waakzaamheid blijft nodig.

Het bestuur hoopt dat de door u gedirigeerde koren niet te veel averij hebben opgelopen door deze gedwongen pauze van bijna een half jaar en dat uw koren spoedig weer op volle sterkte kunnen zingen.

In Haarlem zijn de koren van het Muziekinstituut St.-Bavo weer opgestart na de zomervakantie. Als vaste begeleider heb ik het wel gemist ook al hadden we bijna elke zondag een vocaal kwartet dat zong, maar nog altijd is in de liturgie de gevolgen van de coronacrisis te merken: geen gezongen acclamaties, geen afwisselend gezongen gregoriaans ordinarium, want

zingen door de gemeenschap mag niet, maar dialogeren wel, en geen feestelijk, samen met de gemeenschap gezongen openings- en slotlied. Pas dan merk je hoe kaal de zondagse liturgie wordt zonder al die, soms korte en eenvoudige, gezongen onderdelen.

Toch is er vanuit de Haarlemse kathedraal ook wat positiefs te melden uit deze periode. Omdat alleen het kwartet of de cantor mocht zingen konden er ook voor de liturgie van de zon- of feestdag toepasselijke gezangen uit het Bavoliedboek als openings- en slotlied aan bod komen die minder bekend zijn en waarop de keuze niet direct gevallen zou zijn als ook de gemeenschap mee zou mogen zingen, en dat hebben de dirigenten dan ook gedaan. Hopelijk betekent dit voor de toekomst een verrijking van het repertoire voor de samenzang.

U kunt over dit alles en over andere zaken onderling en met het bestuur van gedachten wisselen voor, tijdens en na de komende jaarvergadering op zaterdag 24 oktober in de pastorie van de H. Nicolaasbasiliek in Amsterdam, tegenover het Centraal Station, waar we te gast zijn bij onze geestelijk adviseur, rector Eric Fennis.

In tegenstelling tot andere jaren vindt de bijeenkomst uitsluitend 's middags plaats. Dat komt omdat we u in de gelegenheid willen stellen om om 17 uur de 'Choral Evensong' in de H. Nicolaasbasiliek bij te wonen o.l.v. 'director of music' Michael Hedley met Eric Fennis als 'minister'. We beginnen om 13 uur met een lunch die u namens de KDOV wordt aangeboden. Daarna volgt de jaarvergadering en na een pauze begint om 17 uur de Choral Evensong waarna we ook muzikaal gelaafd huiswaarts kunnen keren.

I.v.m. de te nemen maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus horen we graag tevoren van u of wilt komen zodat de veiligheid van alle deelnemers is gewaarborgd. Hoe u zich opgeeft, kunt u elders in dit blad lezen. We hopen dat die extra handeling geen belemmering voor u vormt om de jaarvergadering bij te wonen. Het is niet alleen nuttig maar ook gezellig.

Ton van Eck, voorzitter

Mededelingen

Jaarvergadering KDOV op zaterdag 24 oktober 2020

Wij nodigen u uit voor de jaarvergadering van de KDOV op zaterdag 24 oktober 2020 in en rond de H. Nicolaasbasiliek te Amsterdam.

Wilt u zich aanmelden/afmelden voor de vergadering uiterlijk vrijdag 16 oktober bij secretaris@kdov.nl?

Wij stellen het op prijs uw evt. vragen voor de rondvraag in de vergadering van tevoren te ontvangen per e-mail: secretaris@kdov.nl.

Voortgang ontwikkeling rechtspositie kerkmusici

In de jaarvergadering zullen we met elkaar spreken over de ontwikkeling van de rechtspositie. In oktober is weer een overleg gepland met de RKK. (BH; 12 september 2020)

Nieuwe eindredacteur KDOV-blad en webmaster

Met genoegen delen we u mee dat de vacatures eindredacteur KDOV-blad en webmaster met ingang van 1 november 2020 zullen worden ingevuld.

Wij hebben daartoe ons lid Enrico Hurkmans uit Gorinchem bereid gevonden. Wij wensen Enrico succes en veel plezier met zijn werkzaamheden!

(BH; 12 september 2020)

Is uw adres of e-mailadres gewijzigd?

Wanneer uw adres of e-mailadres is gewijzigd, vragen wij u dit door te geven aan penningmeester@kdov.nl. (BH; 12 september 2020)

Dagprogramma jaarvergadering KDOV 2020 op zaterdag 24 oktober 2020 in de pastorie van de H. Nicolaasbasiliek te Amsterdam

Opmerking vooraf:

probeert u steeds 1,5 meter afstand van de anderen te houden.

13.00 - 14.00 u Ontvangst en lunch:
 Locatie: Pastorie H. Nicolaasbasiliek,
 Prins Hendrikkade 73, 1012 AD Amsterdam

14.00 - 16.00 u Jaarvergadering

- 16.00 - 16.45 u Koffie- en/of thee
 mogelijkheid tot bezichtiging van de H. Nicolaasbasiliek
- 17.00 - 17.45 u Choral Evensong in de H. Nicolaasbasiliek
- 17.45 u Drankje/borrel ter afsluiting

Agenda jaarvergadering KDOV 2020

1. Opening; aanvang 14.00 u
2. Mededelingen
3. Notulen van de Algemene Ledenvergadering 2019 (p.5)
4. Jaarverslag secretaris
5. Financiën:
 - a. *Jaarverslag penningmeester (p.9)*
 - b. *Verslag kascommissie*
 - c. *Begrotingen (p.9)*
6. Aftreden penningmeester; verkiezing nieuwe penningmeester

Ben Hillen heeft aangegeven om na bijna 22 jaar bestuurslid te zijn geweest, zijn functie als penningmeester ter beschikking te stellen. Het bestuur heeft de heer Bas Groenewoud bereid gevonden om deze functie te vervullen. Eventuele andere kandidaten kunnen zich tot voor de vergadering melden bij de secretaris secretaris@kdov.nl
7. Rechtspositie kerkmusici
8. Discussie aan de hand van twee stellingen:
 - a. De huidige corona-crisis heeft ons laten zien dat kerkmuziek met uitsluitend cantor(es) en organist volledig voldoet. Koren zijn grotendeels vergrijsd en kunnen niet goed en flexibel

functioneren. Met een goede organist en een goede cantor, of cantorgroep is een volwaardige flexibele kerkmuzikale praktijk te realiseren.

- b. Het ledenbestand van de KDOV is inmiddels dermate klein geworden, dat het geen goede afspiegeling meer is van de functionerende professionele kerkmusici. Daarom moet de KDOV als zelfstandige vereniging worden opgeheven en opgaan als professionele tak van een grotere organisatie.

9. Rondvraag
(het bestuur stelt het op prijs om vragen van tevoren per e-mail secretaris@kdov.nl te ontvangen)
10. Sluiting

Notulen van de jaarvergadering KDOV 2019 gehouden op 12 oktober 2019 te Hengelo

1. Opening

Onze voorzitter, Ton van Eck, opent de vergadering om 11u07. In zijn jaartoespraak (afgedrukt in KDOV-blad Winter 2019 p.6 'Rede bij de Jaarvergadering KDOV' staat hij stil bij het overlijden van Paul Houdijk. Verder licht hij toe waarom we vandaag in Hengelo zijn. We zijn hier op uitnodiging van Louis ten Vregelaar die hier een aantal jaren gelden een koorschool is gestart. De diverse onderdelen /koorgroepen zullen vanmiddag een optreden voor ons verzorgen in de St. Lambertusbasiliek. Verder brengt hij naar voren dat hij trots is op het behaalde resultaat met de vijf kwartier regeling. Die regeling is ontstaan naar aanleiding van ons voorstel om als duur van een viering 1 uur en 15 minuten te rekenen. De economen zijn hiermee akkoord gegaan en vanaf 1 januari zal dit in de salaris berekening worden verwerkt. Er is een volgende stap in voorbereiding, namelijk het meerekenen in de salarissen van administratieve en communicatieve voorbereidingen van kerkmusici.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Notulen Algemene Ledenvergadering 2019

Deze worden qua tekst en inhoud doorgenomen.

Betreffende punt 7 d (“Er wordt voorgesteld door enkele aanwezigen om een bevoegdheidscommissie op te richten zodat men daardoor een bevoegdheid kan verwerven, bijv. ook als pianist. “) ontstaat er een levendige discussie die in de volgende onderdelen is uitgesplitst.

3a. Commissie bevoegdheid

Op de vergadering wordt door enkele leden de vraag gesteld hoe het staat met de discussie rondom toevoeging van een nieuwe bevoegdheids-categorie naast directie en orgel.

Het bestuur zal zich verder over deze kwestie buigen en in overleg gaan met de NSGV en medewerkers van de Kerkmuziekopleiding in het Bisdom Rotterdam.

3b. Studenten abonnement

Besloten wordt studenten van de kerkmuziekopleidingen o.a. die van het bisdom Rotterdam (waar een grote groep de cursus op diverse niveaus volgt) lidmaatschap aan te bieden. Maximaal 3 jaar tegen een gereduceerd tarief van 50%.

3c. Pianisten en honorering/lidmaatschap KDOV

In deze vergadering geven de aanwezige leden een positieve intentie af over toelating tot het lidmaatschap van de KDOV van professionele musici die bijv. pianist, schoolmusicus of zangdocent zijn. Uit nader onderzoek (door het bestuur na deze vergadering) blijkt evenwel dat er op dit moment (nog) geen erkende bevoegdheid bestaat voor deze categorie musici. De HBO-opleiding in het bisdom Rotterdam leidt op tot kerkmusicus + dirigent en/of kerkmusicus + organist. Het is niet ondenkbaar dat er bij gebleken behoefte in de toekomst in een opleiding kerkmusicus + pianist zal komen.

3d. ZZP'ers

Er zijn steeds meer ZZP'ers als kerkmusicus werkzaam in de Rooms Katholieke kerken. Het KDOV-bestuur zou willen zien dat deze 20 tot 30% meer honorarium moeten krijgen bovenop het bruto uurtarief. Dit ter compensatie van de sociale lasten etc. die zij zelf moeten afdragen.

De notulen worden door de vergadering goedgekeurd en namens de aanwezigen dankt de voorzitter Naoko Shimizu hartelijk voor het vervaardigen ervan.

4. Jaarverslag van de secretaris

Dit wordt voorgelezen door de secretaris-extern Stephan van de Wijgert. Het verslag wordt vastgesteld door de vergadering en zal worden gepubliceerd in het KDOV-blad Winter 2019 p.8 'Jaarverslag KDOV 2018-2019'.

5. Financiën

De penningmeester Ben Hillen licht de financiële stukken toe. De belangrijkste conclusies zijn:

5a. Jaarverslag van de penningmeester

Er is een dalende lijn in de contributies, dit terwijl de kosten stijgen.

Een belangrijke kostenpost is het KDOV-blad. Het kan interessant zijn om de mogelijkheden te bekijken om het blad op een andere, voordeligere manier uit te geven. Jeroen Pijpers, aanwezig op de vergadering, werkt voor een bedrijf dat de uitgaves van parochiebladen in magazinevorm verzorgt. Op de kosten van het maken van ons blad kan volgens hem gemakkelijk worden bespaard.

5b. Verslag kascommissie

De vergadering verleent op voorstel van de kascommissie de penningmeester decharge. De nieuwe kascommissie bestaat uit Piet Hein van de Ven en Peter van de Weide.

5c. Begrotingen

De financiële draagkracht van onze vereniging neemt af door een teruglopend ledenaantal; de reserve is voor een groot deel opgegaan aan het 100-jarig bestaan van onze vereniging.

De begroting van de KDOV voor 2020 wordt met EUR 500 naar beneden bijgesteld.

Ben Hillen kondigt zijn vertrek aan als penningmeester en bestuurslid met ingang van de jaarvergadering 2020. Hij is sinds 1999 bestuurslid van onze vereniging en wil zich even losmaken, ruimte geven aan jongere bestuursleden en zich richten op andere activiteiten.

6. Rechtspositie kerkmusici.

Zoals eerder gezegd is er voor het komende gesprek met de delegatie van de economen een volgend punt in voorbereid, het meerekenen in de salarissen van administratieve en communicatieve voorbereidingen van

kerkmusici. Als volgend voorstel van de KDOV zouden we het over de honorering van de reistijd kunnen gaan hebben

7. Rondvraag

Frans Thomassen vraagt of het 'Onze Vader' van Paul Houdijk kan worden uitgegeven.

Verder is er nog een leuke tip voor ons blad namelijk een rubriek met problemen uit de praktijk en of ervaringen uit de praktijk.

8. Sluiting

Na alle aanwezigen te hebben bedankt voor hun aanwezigheid en inbreng sluit de voorzitter rond half een de vergadering.

Notulen: Stephan van de Wijgert

Jaarrekening KDOV 2019

balans per 31 december 2019

<u>debet</u>	2019	2018	<u>credit</u>	2019	2018
ING betaalrekening debiteuren	€ 19.924,36	€ 19.870,83	crediteuren	€ 170,01	€ 300,00
nog te vorderen contributie	-	99,00	algemene reserve	19.799,35	19.669,83
	€ 19.969,36	€ 19.969,83		€ 19.969,36	€ 19.969,83

resultatenrekening 2019

<u>lasten</u>	2019	2018	<u>baten</u>	2019	2018
bestuurskosten	€ 98,21	€ -	contributie 2019	€ 5.030,00	€ -
secretariaat	31,45	69,00	contributie 2018	30,00	5.178,00
jaarvergadering/jubileumdag	528,45	425,98	contributie 2017	-	70,00
vergaderkosten bestuur	503,91	550,40	advertenties	180,00	45,00
bankkosten	189,19	152,98			
KDOV-blad	3.269,96	3.362,68			
jubileumboek	-	22,80			
contributie-inning	174,00	-			
afboeking contributie	65,00	-			
kosten website	250,31	224,25			
positief resultaat	129,52	484,91			
	€ 5.240,00	€ 5.293,00		€ 5.240,00	€ 5.293,00

begroting

<u>lasten</u>	2021	2020	<u>baten</u>	2021	2020
bestuurskosten	€ 200,00	€ 200,00	contributies	€ 5.000,00	€ 5.000,00
secretariaat	300,00	300,00			
jaarvergadering	600,00	600,00			
vergaderkosten bestuur	1.500,00	1.500,00			
vergaderkosten commissies	1.000,00	1.000,00			
KDOV-blad	3.300,00	3.300,00	advertenties	90,00	90,00
website	300,00	300,00			
diverse kosten	390,00	390,00			
	€ 7.590,00	€ 7.590,00	negatief resultaat	2.500,00	2.500,00
				€ 7.590,00	€ 7.590,00

Enkele overwegingen bij het overlijden van Adrianus Kardinaal Simonis

Terwijl ik het Van de bestuurstafel schreef, kwam het bericht binnen dat Emeritus-Kardinaal Simonis is overleden. Zoals zoveel priesters van zijn generatie en ook nog die van de eerste twee decennia daarna, had hij grote belangstelling voor de kerkmuziek. Dat werd ook gevoed door goed kerkmuzikaal onderwijs op het klein- en grootseminarie. Ik heb altijd de indruk gehad dat dat ook tot uiting kwam in het beleid van de Nederlandse Bisschoppenconferentie in de periode dat Kardinaal Simonis daarvan voorzitter was. Zo verscheen in die tijd de Beleidsnota kerkmusicus bij de totstandkoming waarvan ook onze vereniging een rol heeft kunnen spelen. Hij speelde zelf orgel. Bij een bezoek aan een parochie kon hij het niet nalaten om ook na afloop even achter de klavieren plaats te nemen en de tutti-knop wist hij dan ook snel te vinden...

Zelf deed hij relativerend over zijn prestaties op muzikaal gebied, want zijn grote voorbeeld was zijn enkele jaren oudere studiegenoot Jan Valkestijn voor wie hij terecht grote waardering en respect had.

Zelf heb ik hem in de tweede helft van de jaren '60 van de vorige eeuw al leren kennen toen hij als kapelaan werkzaam was in de parochie van het H. Sacrament in Den Haag. Hij genoot daar grote waardering als ziekenhuis-pastor van het tegenover de kerk gelegen Rode Kruisziekenhuis. Hij kwam nogal eens bij ons thuis op bezoek en discussieerde dan over geloofszaken met mijn vader die het hartgrondig oneens was en bleef met de conservatieve standpunten van de jonge kapelaan, maar de discussie was altijd wederzijds respectvol. Bij zo'n bezoek speelde hij af en toe ook quatre-mains piano met mij en nam dan bijvoorbeeld de pedaalpartij van een Bach-preludium of fuga voor zijn rekening.

Wanneer ik hem decennia later wel eens tegenkwam, informeerde hij altijd belangstellend naar mijn moeder (- mijn vader was al in 1971 overleden -) en drukte me op het hart haar van hem te groeten want hij was haar hartelijke ontvangsten van toen niet vergeten. Dat tekent de warme pastorale betrokkenheid die hij ten toon spreidde, maar die helaas de media dan weer niet haalde in tegenstelling tot zijn soms erg onhandige uitspraken waartoe hij werd uitgelokt.

Nadat Kardinaal Simonis naar Voorhout was verhuisd, kwam hij met een zekere regelmaat naar de zondagse Hoogmis in de Haarlemse kathedraal waar hij dan na afloop zijn waardering uitte voor de prestaties van het koor. Hij bleef dan na de Hoogmis op zijn stoel zitten tot het naspel van het orgel was geëindigd waardoor ook een aantal andere kerkbezoekers zich verplicht voelden om dat af te wachten.

Ik heb niet de indruk dat bij alle huidige priesteropleidingen in ons land het onderwijs in de kerkmuziek nog een belangrijke plaats inneemt, zeker niet zo prominent als toen, en dat heeft ook gevolgen voor onze positie als kerkmusicus, want als de clerus daar wél enige kennis van heeft, komt er vanzelf meer belangstelling en waardering voor de deskundige functionaris die met de uitvoering daarvan is belast. Dat was bij Kardinaal Simonis, en vele van zijn generatiegenoten als priester, zonder meer het geval.

Moge hij rusten in vrede,

Ton van Eck, voorzitter

Personalia

Ton Klos 65 jaar dirigent/organist

Op 30 mei vorig jaar vierde ons KDOV-lid Ton (Teun) Klos (geboren 1934) zijn 65-jarig jubileum als dirigent/organist. Hij begon zijn muziekstudie aan de Kerkmuziekschool in Utrecht en vervolgde later aan het Koninklijk Conservatorium met koor-en orkestdirectie, piano en schoolmuziek.

Hij begon zijn loopbaan in Gorinchem (de martelaren- en bijbelstad). Na een jaar dirigent-organist geweest te zijn vertrok hij naar de St.- Jeroen kerk in Den Haag.

Bij zijn benoeming als docent Schoolmuziek in Haarlem (Rijkskweekschool) werd Ton aansluitend dirigent-organist in de Antoniuskerk in Aerdenhout. Dat bleef hij gedurende 40 jaar. Opmerkelijk: een voorganger-organist, Olivier Koop, was van 1924-1957 bestuurslid en penningmeester van de KDOV.

Na de Rijkskweekschool in Haarlem werd hij leraar Schoolmuziek op de Muziek Pedagogische Academie te Alkmaar. Kees Bornewasser was daar ook docent, voor algemene theoretische vakken. Kees, die toen tegen zijn pensioen liep, vroeg Ton regelmatig hem te vervangen als begeleider van de jongens in Volendam: "De zangertjes van Volendam". Dat resulteerde in vervanging met grotere reizen naar onder meer Sri Lanka (Colombo), Rome, (o.a. Pueri Cantoriscongres), Barcelona en Montserrat, maar ook Oekraïne en Polen (Czestochowa met de Zwarte Madonna).

Op de kweekschool in Haarlem vroeg een student hem behulpzaam te zijn bij de start van een nieuwe muziekgroep, dat toen MoebiPrint is gaan heten (nu Tamminga Music Productions). In de jaren negentig schreef de

KDOV, bij gelegenheid van hun 75-jarig bestaan, een prijsvraag uit voor een nieuwe kerkelijke compositie. Ton van Eck, Frans Kaag en Ton Klos vielen in de prijzen. Mede daardoor kon de nieuwe bladmuziek bij Moebiprint gelijk worden uitgegeven. Gevolgd door 'prominente werken' als *Het gregoriaans als bron van Europese muziek* (van Jan Valkestijn), *Claudin Patoulet, zangmeester van de St. Bavo* (red. J. Valkestijn), *Muziek uit de tijd van het bestaan van de Stille Omgang* en de *Gezangen uit de Occo Codex* (red. J. Valkestijn). Verder nog *14 Stonden* (Hendrik Andriessen), *Portret van Hedwig* (Jurriaan Andriessen) en verschillende composities van Albert de Klerk en andere Nederlandse collegae.

"Vijfenzestig jaar, een hele tijd met vele fijne, maar ook met minder fijne, momenten", aldus Ton C. Klos in zijn eigen woorden. (RH)

Vraag en aanbod

Er is voor deze rubriek niets ingeleverd. Deze rubriek is gratis voor leden! Stuur uw bericht aan redactie@kdov.nl.

Rectificaties

Bij het 1^e artikel over orgelmuziek van D. Sjostakovitsj in het vorige KDOV-blad stond abusievelijk Ruud Hoogenboom als auteur vermeld, maar dat had moeten zijn Henny van der Groep. Gelukkig stond dit wel onder het artikel.

Verder moet het onderschrift *Edition Peters* ook onder het tweede muziekfragment worden geplaatst. De eerste was de DSCH-uitgave (wat er al onder stond). (RH)

M.b.t. voetnoot 20: de Passacaglia BWV 582 van Bach staat niet in d maar in c kl.t. De Passacaglia van Buxtehude staat in d kl.t. en M. Reger schreef er meerdere, waaronder één in d. Met dank aan ons KDOV-lid Lourens Stuifbergen. (RH)

Paus: ‘Tegen God kun je alles zeggen’ (over David)

Tijdens de algemene audiëntie van 24 juni legt paus Franciscus uit hoe het voorbeeld van koning David ons leert om altijd in gesprek te gaan met God: Het verhaal van David begint op de heuvels rondom Bethlehem, waar hij de kudde hoedt van zijn vader Isaï. Hij is nog een jongen, de jongste van veel broers. Zo jong dat wanneer de profeet Samuel op verzoek van God op zoek gaat naar de nieuwe koning, het bijna lijkt alsof zijn vader zijn jongste zoon is vergeten (vgl. 1 Sam. 16,1-13).

Hij werkt in de buitenlucht: we zien hem als een vriend van de wind, van de geluiden van de natuur en de stralen van de zon. Hij heeft slechts één ding om zijn ziel te troosten: de citer. Op de lange eenzame dagen speelt en zingt hij graag voor God. Hij speelt ook met een katapult.

Op de eerste plaats een herder

David is dus op de eerste plaats een herder: een man die zorgt voor de dieren, die hen beschermt tegen alle gevaren, die voor hun voorziet. Als David volgens Gods wil moet zorgen voor zijn volk, doet hij niet veel anders dan eerst.

Daarom komt in de Bijbel het beeld van de herder regelmatig terug. Ook Jezus omschrijft zichzelf als “de Goede Herder” en zijn houding is anders dan die van een huurling; Hij offert zijn leven voor zijn schapen, Hij leidt hen en kent ieder van hen bij naam (vgl. Joh. 10,11-18).

David heeft veel geleerd van zijn eerste baan. Als de profeet Natan hem dan ook confronteert met zijn grootste zonde (vgl. 2 Sam. 12,1-15), begrijpt David meteen dat hij een slechte herder is geweest, dat hij een andere man zijn enige geliefde schaap heeft ontnomen, dat hij niet langer een nederige dienaar is, maar hongerig naar macht, een stroper die moordt en plundert.

Poëtische ziel

Een tweede kenmerk van Davids roeping, is zijn poëtische ziel. Door die kleine observatie begrijpen we dat David geen onbeschaafd man was, zoals vaak kan gebeuren met mensen die lang afgezonderd van de maatschappij leven. Maar hij is een gevoelig man die houdt van muziek en zang.

Zijn citer gaat overal met hem mee: soms om een loflied voor God aan te heffen (vgl. 2 Sam. 6,16), andere keren om een klacht uit te drukken of om zijn eigen zonden op te biechten (vgl. Ps. 51,3).

De wereld die zich voor zijn ogen ontvouwt, is geen statisch gegeven: door de kluwen van dingen heen, ontwaart zijn blik een groter mysterie. Het gebed ontstaat precies daar: in de overtuiging dat het leven niet iets is wat

je zomaar overkomt, maar een ongelofelijk mysterie, dat ons brengt tot poëzie, muziek, dankbaarheid, lofzang, of tot klaagzang en smeekgebed. Als een mens die poëtische dimensie niet bezit, als de poëzie ontbreekt, wankelt zijn ziel. De traditie wil daarom dat David de grote auteur is van de psalmen. Die bevatten aan het begin vaak een expliciete verwijzing naar de koning van Israël, en aan de min of meer nobele gebeurtenissen in zijn leven.

Foto: CNS Photo – Vatican Media

Tegenstellingen

David heeft dus een droom: een goede herder zijn. Soms slaagt hij erin dat te bereiken, andere keren niet zo. Wat echter telt in de context van het heilsplan, is dat hij de vooraankondiging is van een andere Koning, van wie hij slechts de verkondiger en de voorafbeelding is.

Laten we naar David kijken, laten we aan hem denken. Heilige en zondaar, vervolgd en vervolger, slachtoffer en beul. Dat zijn tegenstellingen. David was dat allemaal tegelijk. En ook wij ervaren in ons leven vaak dat we tegengestelde eigenschappen hebben. In het drama van het leven van alle mensen is incoherent zijn vaak een zonde.

Het gebed is de rode draad

Er is maar één rode draad in Davids leven, dat alle gebeurtenissen met elkaar verbindt: zijn gebed. Dat is de stem die nooit dooft. De heilige David

bidt, de zondige David bidt, de vervolgte David bidt, de vervolger David bidt, het slachtoffer David bidt. Ook de beul David bidt.

Dat is de rode draad in zijn leven. Een man van gebed. Dat is de stem die nooit dooft: of hij nu een lofzang of een klaagzang aanheft, het is altijd hetzelfde gebed. Alleen de toon verandert. Daardoor leert David ons om binnen te treden in de dialoog met God: bij vreugde en schuld, bij lief en leed, in vriendschap en ziekte. Alles kan gezegd worden tegen de 'U' die altijd naar ons luistert.

Nooit alleen

David, die de eenzaamheid heeft gekend, was in werkelijkheid nooit alleen! En dat is ten diepste de kracht van het gebed, voor iedereen die daar ruimte aan geeft in zijn leven. Het gebed maakt je edelmoedig, en David is edelmoedig omdat hij bidt. Als hij een beul is die bidt, heeft hij berouw en de edelmoedigheid keert dankzij het gebed terug.

Het gebed maakt ons edelmoedig. Het gebed verzekert je van een relatie met God, die de ware Reisgenoot is van de mens, te midden van de duizenden dingen in het leven, goede en slechte. Maar altijd het gebed. Dank U Heer. Ik ben bang Heer. Help mij Heer. Vergeef me Heer.

In Gods handen

Davids vertrouwen is zo groot, dat wanneer hij vervolgd wordt en moet vluchten, zich door niemand laat verdedigen: "Als mijn God me zo vernedert, zal Hij het weten." Want de edelmoedigheid van het gebed geeft ons over aan Gods handen. Die handen verwond door liefde, de enige veilige handen die we hebben.

(bron: <https://www.kn.nl/inspiratie/paus-tegen-god-kun-je-alles-zeggen/>, 24 juni 2020, vertaling Susanne Kurstjens)

Kathedrale Koor Utrecht voorlopig gered

Erik Hendriks

Een recente noodkreet heeft succes gehad: het Kathedrale Koor Utrecht heeft voldoende financiële toezeggingen binnen om de komende vijf jaar door te kunnen. In januari 2020 klonk er een noodkreet van het Kathedrale Koor Utrecht nadat het bestuur van de samenwerkende parochies Katholiek Utrecht bekend had gemaakt dat het flink moest gaan bezuinigen. De parochie lijdt momenteel grote verliezen, tussen de vier en vijf ton per jaar.

Strenge controle

De ontwikkelingen waren dermate zorgwekkend dat er strenge controle vanuit het bisdom kwam waarbij alle nieuwe arbeidscontracten goedkeuring moesten krijgen. De huidige koordirigent Gerard Beemster gaat binnenkort met pensioen. Door de in januari aangekondigde bezuinigingen zou zijn opvolger nog maar een aanstelling voor vierenhalf in plaats van twaalf uur per week krijgen.

'Vrees voor voortbestaan'

Volgens het Kathedrale Koor vervielen daarmee de basisvoorwaarden om het kwaliteitsniveau te kunnen handhaven: "Voor het voortbestaan van het Koor moet dus gevreesd worden, tenzij er financiële ondersteuning van derden wordt gevonden!", schreef voorzitter Magdaleen Ridder eerder dit jaar in een persbericht.

Toezeggingen voor periodieke schenkingen

Deze maand maakte het Kathedrale Koor echter bekend dat het voor de komende vijf jaar gered is: "Na onze noodkreet in januari 2020 heeft het Kathedrale Koor Utrecht de afgelopen maanden, in samenwerking met het bestuur van Katholiek Utrecht, van zangers, ouders en andere particulieren ruim € 9000 (per jaar) aan toezeggingen voor een periodieke schenking ontvangen waarmee gedurende de komende vijf jaren een goede financiële basis gelegd kan worden onder de toekomst van het Koor." Ook was het koor op een katholiek fonds geweest dat een essentiële financiële bijdrage kon leveren.

Roerige periode Catharinakathedraal

Het is een roerige periode geweest voor de Utrechtse Catharinakathedraal, na een dreigende sluiting die in maart 2019 toch nog werd afgewend. Er zou ingezet worden op revitalisering van de kathedraal, wat het besluit om de aanstelling voor de nieuwe dirigent terug te brengen tot vierenhalf uur des te vreemder maakte.

'Mooie liturgie is visitekaartje kerk'

"Een mooie liturgie is het visitekaartje van je kerk", zegt Beemster. "Het is de muziek waar je tijdens de liturgie je spiritualiteit op kunt laten meevoeren." Volgens de dirigent kan er op tal van manieren aan kerkmuziek gedaan worden, maar liggen de eisen van een kathedraal koor nu eenmaal hoger. Het Kathedrale Koor Utrecht, dat in 2019 zijn honderdvijftigjarige jubileum vierde, is dus voor vijf jaar uit de brand. Welk lot het daarna te wachten staat, is nog de vraag.

(bron: Erik Hendriks, 23 juni 2020,

<https://www.kn.nl/nieuws/lokaal/kathedrale-koor-utrecht-voorlopig-gered/>)

Wat muziek vermog in de liturgie

Ignace Thevelein

Bij vele kunstuitingen (toneel, film, concerten, e.d.) of bij het lezen van een boek kunnen mensen zo aangesproken worden dat ze achteraf het gevoel hebben dat er bij hen iets veranderd is. Ze voelen een soort ommekeer die voortkomt uit het bewogen of ontroerd zijn. Velen drukken dit zeer eenvoudig uit: “het was zeer mooi”.

De vraag stelt zich wat dergelijke kunstuitingen doen met een mens. Waaruit bestaat de katharsis, de loutering of ommekeer die we meemaken of ondergaan van intense kunstuitingen? Bij toneel en film komt deze katharsis voort uit het gegeven dat het publiek als het ware voor een spiegel geplaatst wordt. De ervaringen en de handelingen van de personages confronteren de kijkers met het eigen leven. Men ondergaat het aangeboden verhaal op een emotionele manier en reageert erop; de toeschouwer voelt zich opgelucht of teleurgesteld, getroost of bevestigd, opgewekt of triest. Hij ondergaat op die manier een katharsis van de eigen gevoelens.

De vraag die voor de liturgie in het algemeen geldt, geldt dit ook voor de muziek die in de liturgie klinkt: wat bewerkt ze bij de mens die eraan deelneemt? Kunnen we stellen dat muziek in de liturgie kerkgangers zo aanspreekt dat ze erdoor veranderd worden? Doet zij met andere woorden haar werk en opent zij voor de deelnemers vergezichten die ze niet konden vermoeden?

De werking van muziek in de liturgie verlangen

Muziek is voor sommigen de uitdrukking van een diep verlangen naar zingeving. Heel wat kerkgangers zoeken een antwoord op diepere levensvragen, die soms niet eens geformuleerd zijn. In de liturgische muziek voelen ze een boodschap aan die behulpzaam is op hun zoektocht. Het gaat over vragen die het hele leven raken: wat betekent gelovig zijn, christen zijn voor mijn leven? Mensen die op zoek gaan naar het antwoord hierop zijn doorgaans mensen die zich reeds verbonden weten met godsdienst en christelijk geloof. Ze hebben geen verwachtingen die dat geloof zouden kunnen veranderen. Toch worden ze in bepaalde situaties geraakt door nieuwe impulsen en gevoelens rond hun gelovig zijn. Dat kan door de tekst, maar ook door de melodie van een kerklied, of door de organische verbinding tussen het liturgisch ritueel en de muziek: dat wat maakt dat kerkmuziek de zin voor het sacrale kan opwekken.

Gemeenschap

Soms wekt muziek in de liturgie een sterk gemeenschapsgevoel op. Door het zingen ontstaat een gevoel van verbondenheid, van samenhang. Voor veel mensen vormt het zingen in de liturgie een belangrijke reden om er aan deel te nemen. Het is voor hen belangrijk dat er een veelvoud van vormen aan bod komt, waardoor de uitdaging en de realisatie van het zingen levendig wordt gehouden: oude en nieuwe liederen, afwisseling tussen koor en gemeenschap, canons, acclamaties, e.d.

De overtreffende trap van dat gemeenschapsgevoel wordt bereikt wanneer men ervaart dat men uitstijgt boven eigen grenzen. Sommigen spreken van hemelse muziek, die hen in contact brengt met het goddelijke. Het is belangrijk de werking te begrijpen van klank in relatie tot ritueel en religie. Hoewel het zingen zelf hier de basis vormt van de ervaring van het goddelijke, verschuift het naar de achtergrond. Belangrijker is het zich opgenomen weten in de klank. Deze ervaring heeft met lichamelijke te maken: het ganse lichaam voelt zich aangesproken en komt in beweging.

Men voelt een grote eenheid met de andere aanwezigen die beschreven kan worden als een loskomen van het eigen lichaam om tot een gezamenlijk klanklichaam te komen. Deze ervaring kan leiden tot een contact met het transcendente: op een bepaald moment heeft men het gevoel dat men zijn eigen wil loslaat om die in handen te leggen van een hogere instantie. We kunnen ook iets leren over de rol van het lichaam, zoals monniken en monialen het verwoorden in hun beleving. Zij spreken over “het bewust aanvoelen van elkaars ademhaling bij het ‘over- en- weer’ zingen van de psalmen”.

Rust

Liturgische muziek kan zorgen voor een gevoel van vrede, van rust, wanneer ze bevrijdend werkt voor het hectische leven van elke dag. Men neemt afstand van de drukte en gaat op zoek naar zichzelf. Taizé-gezangen, met hun veelvuldige herhalingen, kunnen dit bewerken. Maar ook de tijdloosheid die het gregoriaans suggereert, of de versmelting van afzonderlijke melodieën die eigen is aan de polyfonie kunnen dit gevoel opwekken.

Troost

Muziek kan eveneens troost schenken bij verdriet en rouw. Bij afscheidsvieringen vervult de muziek voor veel mensen een helende rol bij het verlies van een geliefde persoon. Daarom kiezen veel mensen voor het gregoriaanse repertoire bij een uitvaart. Vermoedelijk is het in de eerste plaats de melodie, eerder dan de tekst zelf die de gregoriaanse introitus tot een werk maakt dat een gevoel van troost en rust oproept. De muziek begint zeer ingetogen en cirkelt rond drie noten die naast elkaar liggen.

Enkel op “eis” en op “luceat” krijgen we eventjes een uitbreiding naar vijf noten. De soberheid en de herhaling van motieven heeft een troostend aspect en zorgt voor rust bij de deelnemers aan de dienst.

Dankbaarheid

Soms wekt muziek in de liturgie een intense religieuze vreugde op. Kerkliederen kunnen een diep gevoel van vreugde opwekken omwille van het ontdekken van de aanwezigheid van God, of uit dankbaarheid voor het van God ontvangen leven.

Tot slot

Mits een goede uitvoering kan liturgische muziek bij veel mensen zo diep en intens doordringen dat ze een innerlijke ommekeer bewerkstelligt. Liturgische muziek moet angsten, zorgen en verdriet van de deelnemers zo aanpakken en bewerken dat er ruimte komt voor vreugde, levensmoed en hoop. Op die manier beleven de zangers een spirituele gemeenschap en kunnen ze hun geloof in muziek uitdrukken. (Ignace Thevelein – Brugge; bron: Nieuwsbrief Pueri Cantores Nederland, juli 2014)

Korte berichten

Uitgaven van Annie Bank zijn verhuisd naar nieuw webadres

Edition Ferrimontana is sinds een aantal jaren de nieuwe eigenaar van uitgeverij Annie Bank. Deze was tot voor kort te bereiken via de websites www.anniebank.nl, www.koormuzieknet.nl en www.excellentmusic.nl. Deze websites zijn offline gehaald. Uitgaven van Annie Bank zijn nu alleen nog maar te bereiken via www.musikalspezial.de/annie-bank.html (RH; bron: Nieuwsbrief DISG Rotterdam, juli 2020)

Protestantse prijs voor katholieke Wouter van Belle

De Willem Vogelprijs 2020 is toegekend aan componist en organist Wouter van Belle. De prijs is in 2018 door Stichting De Vertaalslag in het leven geroepen om de gedachte aan deze invloedrijke protestantse kerkmusicus (dit jaar zou zijn 100ste geboortedag gevierd zijn) levend te houden.

In het persbericht wordt vermeld dat Van Belle erin slaagt “de eigen kwaliteiten van de hedendaagse religieuze muziek te verrijken en verdiepen vanuit meer profane en objectieve criteria. Hij brengt in zijn muziek op bijzondere wijze een verbinding tot stand tussen kerk en wereld, en legt de zingende mens van vandaag een religieus lied in de keel, dat hem geheel en al zichzelf doet blijven.”

Van Belle is sinds 1985 hoofdorganist van de rooms-katholieke Sint-Catharinakathedraal in Utrecht, begeleider van het Kathedrale Koor, en vaste begeleider van het Utrechts Toonkunstkoor en het Haagse Residentie Bachkoor. Hij schrijft zowel muziek voor liturgisch gebruik als voor concertante uitvoeringen, van acclamaties en liederen tot cantates. Daarin begeeft hij zich nadrukkelijk op oecumenisch terrein. Hij is een veelgevraagd componist, met opdrachten vanuit heel verschillende geledingen. Flexibiliteit is zijn handelsmerk, eenkennigheid is hem vreemd. Hij componeerde recent een grote Martinuscantate voor bariton, koor en orgel. (St.-Martinus is de beschermheilige van Utrecht). Zijn meest recente werk is de Missa Corona, dat zich uitstekend binnen de geldende coronabeperkingen laat zingen (de mis is te beluisteren en de bladmuziek te bestellen via www.woutervanbelle.nl). Aan de prijs is een geldbedrag van € 1.500 verbonden. (bron: NotaBene, augustus 2020; De orgelvriend, sept. 2020)

Concertbezoeker voelt zich veilig in 1,5 meter concertzaal

Publieksonderzoek Het Concertgebouw en TivoliVredenburg toont aan dat 96% zich veilig voelt. Ook geven bezoekers aan dat een concertbezoek in de 1,5-meter concertzaal een 'VIP-gevoel' geeft en niet alleen veilig, maar ook ontspannen voelt.

TivoliVredenburg en Het Concertgebouw heropenden de deuren in juni en juli. Beide podia deden een uitgebreid publieksonderzoek onder de bezoekers van de eerste 1,5 meterconcerten. Meer dan 2000 bezoekers deelden na hun concertbezoek in de 1,5 meterconcertzaal hun mening en ervaring.

Uit het publieksonderzoek blijkt dat de coronaproof programma's gemiddeld met een 9 worden beoordeeld bij zowel Het Concertgebouw als TivoliVredenburg. Hiermee scoren de concerten zelfs iets hoger dan gemiddeld. (RH; persbericht Concertgebouw Amsterdam, 5 augustus 2020)

'Geneeskrachtig' motet

Het Pulse Ensemble ontdekte dat er een link was tussen het coronavirus en het motet *O Beate Sebastiane* van de Vlaamse polyfonist Gaspar van Weerbeke (ca. 1455-1517). In het motet wordt St. Sebastiaan als 'pestheilige' geëerd, maar dan in positieve zin. Het ensemble nam het motet 'corona-proof' op en zette het op YouTube, vergezeld van een schilderij van beeldend kunstenaar Koen Leenaers, als symbool voor de coronaslachtoffers in het zwaar getroffen Italië. Waarschijnlijk was het motet ook van betekenis, omdat het genieten van muziek als essentieel werd gezien voor de gezondheid. (RH; bron: ZingMagazine, aug./sept. 2020; www.pulseensemble.nl; <https://www.youtube.com/watch?v=uTLDqm9rgQs> of zoek op YouTube op de zoekwoorden Pulse Ensemble en Koen Leenaers)

'75 jaar Verloren Orgels' in het Orgelmuseum

van hen wordt hun eigen verhaal verteld.

In het Orgelmuseum in Elburg is tot eind december 2020 een indrukwekkende foto-expositie te zien over orgels die tijdens de Tweede Wereldoorlog verloren zijn gegaan. Door vijandelijke én geallieerde bombardementen werden in korte tijd 220 belangrijke historische orgels in Nederland verwoest. Tijdens de expositie in het museum is een deel van deze orgels te zien, en bij elk

Alleen al in Rotterdam werden gedurende de Tweede Wereldoorlog 25 orgels verwoest – genoeg voor een aparte tentoonstelling. Materiële schade tijdens de oorlog wordt vaak vergeten, maar de schade was heel groot. Omdat orgels meestal aan de torenkant in een kerk geplaatst worden, en die toren vaak eerste doelwit was tijdens beschietingen, sneuvelden er relatief veel orgels. De foto's in het museum zijn de stille getuigen van al die prachtige instrumenten die voorgoed verloren gingen. In de expositie wordt duidelijk dat veel schade werd aangericht in plaatsen rondom de grote rivieren, maar ook bijvoorbeeld in grensland Limburg. Het meest curieuze verlies was het orgel van Maasland: de kerk van deze plaats vloog in mei 1945 alsnog in brand door een afgedwaalde vuurpijl tijdens het bevrijdingsfeest, waarbij het orgel ook verloren ging. De foto-expositie is nog tot het eind van het jaar te zien in het Orgelmuseum. (bron: www.nationaalorgelmuseum.nl; 4 juli 2020)

50-jarig organistenjubileum Ad van Sleuwen

Op 1 september was het precies 50 jaar geleden dat Ad van Sleuwen werd benoemd tot hoofdorganist van de Sint-Petruskerk in Hilvarenbeek. Hij volgde hier zijn vader op, die op 1 juli 1945 werd benoemd op het Van Hirtum-orgel. Zijn opa was als organist aan de Hasseltse Kerk in Tilburg verbonden.

Het jubileum wordt gevierd met een jubileumconcert op zaterdagavond 26 september a.s. Dit concert wordt gegeven door het door Ad van Sleuwen opgerichte en onder zijn leiding staande ensemble Venti Musicali. Aan dit concert wordt ook medewerking verleend door de organisten Jelena Bazova, Jac Peeters en Sjak Smulders. Aanvang 20.00 uur, de toegang is vrij. Er mogen niet meer dan honderd personen tot het concert toegelaten worden.

Opgeven kan via: markconcerten-petruskerk-hilvarenbeek@hotmail.com
Omdat Ad van Sleuwen een groot initiator en ambassadeur is van de Brabantse Orgelcultuur, zal tijdens dit jubileumconcert daar ook aandacht aan worden besteed. Het certificaat van de inschrijving per 1 juli jongstleden van de Brabantse Orgelcultuur in de Inventaris van het Immaterieel Erfgoed Nederland zal die avond ondertekend en overhandigd worden aan de Brabantse Orgelfederatie waarvan Ad van Sleuwen artistiek adviseur is. (bron: NotaBene, sept. 2020; De Orgelvriend, sept. 2020).

Voor het orgel de kerk in' – Podcast Radio NPO 4

NPO Radio 4 en AVROTROS hebben een podcastserie gemaakt met de titel 'Voor het orgel de kerk in'. De serie is gemaakt door Sander Zwiép, programmamaker en presentator van NPO Radio 4, in samenwerking met Matthias Havinga, hoofdvakdocent orgel aan het Conservatorium van Amsterdam, liturgisch organist van de Oude Kerk Amsterdam en organist-titulair van de Ronde Lutherse of Koepelkerk Amsterdam.

De uit dertien afleveringen bestaande podcast neemt de luisteraar mee op orgelreis door Nederland. Deze begint in Friesland, waar de Martinikerk in Bolsward, en de Leeuwarder Jacobijnerkerk bezocht worden. In de volgende afleveringen worden steeds twee plaatsen bezocht, waaronder Krewerd & Groningen, Zutphen & Deventer, Helmond & Breda, Panningen & Maastricht, Baarland & Middelburg. In de laatste aflevering wordt het Orgelpark te Amsterdam bezocht. De podcast is te beluisteren via de website van NPO4. (bron: NotaBene, augustus 2020; De Orgelvriend, sept. 2020)

Prijsuitrijkingen door de KVNMM

De Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis (KVNMM) reikt dit jaar – volgens planning op 26 september – twee prijzen uit: de Hélène Nolthenius Prijs voor hoogwaardige masterscripties en de Jan Pieter Heije Prijs voor baanbrekende dissertaties over muziek uit de Lage Landen. De Algemene Ledenvergadering van de KVNMM zal op 26 september vanwege de coronamaatregelen niet fysiek maar online plaatsvinden. Ook de prijsuitreiking zal daaraan worden aangepast. Beide prijswinnaars zullen via een webinar een presentatie van hun winnende thema verzorgen. (RH; bron: KVNMM-Nieuwsbrief, aug. 2020)

De EO stopt met The Passion

In het vorige KDOV-blad stond een uitgebreide recensie over 'Passies', waarbij ook The Passion ter sprake kwam. Inmiddels heeft de EO besloten, dat de 'corona-versie' de laatste was. "We zullen op zoek gaan naar nieuwe vormen om het verhaal van Jezus te blijven vertellen", zegt EO-directeur Arjan Lock. "The Passion is uitgegroeid tot een event dat heel succesvol is, maar dat ook bijzonder complex is om te realiseren en waarmee veel menskracht en budget gemoeid is. [...] Deze veranderende tijd vraagt om nieuwe vormen. Daarbij is online misschien wel veel belangrijker dan een 'traditioneel' televisie-format met een event," aldus Lock in EO-Visie, nr. 27-

28, 4 t/m 17 juli 2020. De overige producenten willen wel doorgaan in 2021. (RH; bron: KN, nr. 27, 3 juli 2020)

Poolse zusters stelen show in rapwedstrijd

Poolse rapartiesten organiseerden een online-rapwedstrijd om geld op te halen voor ziekenhuispersoneel. Zij hadden niet kunnen bevroeden dat veel Poolse zusters en geestelijken mee zouden doen van wie een aantal ronduit de show stal. (RH; Kath. Nieuwsblad, nr. 25, 19 juni 2020)

Afscheid Theo Jellema van Stichting Orgelconcerten Leeuwarden

Vrijdag 5 juni jongstleden nam organist Theo Jellema in het kerkje van Wyns afscheid van de Stichting Orgelconcerten Grote Kerk Leeuwarden. In verband met de coronacrisis vond dit afscheid later plaats dan de bedoeling was. Zijn opvolger als organist van de Jacobijnerkerk is Gerwin Hoekstra. (RH; bron: NotaBene, juli 2020; De Orgelvriend, juli/aug. 2020)

Brabantse orgelcultuur in Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland

Op initiatief van de Brabantse Orgelfederatie (BOF) is de Brabantse Orgelcultuur bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland, zo maakte het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed begin juli bekend. (bron: NotaBene, augustus 2020). Zie ook het artikel over Ad van Sleuwen twee pagina's eerder.

Nieuwe directeur Nationaal Orgelmuseum

Enige maanden geleden is Wilma Seijbel aangesteld tot directeur van het Orgelmuseum in Elburg. In de afgelopen vijfeneenhalf jaar was zij al verantwoordelijk voor de externe communicatie van het museum. Wilma Seijbel zal haar bestaande (communicatie)taken verder uitbreiden met fondsenwerving. Namens het museum heeft zij ook als bestuurslid zitting in de Stichting Museumstad Elburg. Ze is afgestudeerd als historicus en volgde tijdens haar studie bijvakken aan de Leidse Reinwardt Academie, destijds de vakopleiding voor de museumbranche. In 2015 richtte ze samen met haar vader Maarten Seijbel, die jarenlang aan het museum verbonden was, een eigen uitgeverij op. Het is de bedoeling dat ze haar nieuwe functie bij het museum zal combineren met haar andere werkzaamheden. (RH; bron: NotaBene, juli 2020; De Orgelvriend, juli/aug. 2020)

Het Orgelmuseum heeft Gerrit Wijnne als nieuwe bestuursvoorzitter benoemd. (bron: NotaBene, augustus 2020)

Tijdelijk gesloten kerk snel weer open

De locatieraad van de na een kermisconcert gesloten parochiekerk in Lievelede legt haar taken neer. In de kerk zelf werd al snel een 'boeteritus' gehouden waarna er weer vieringen konden plaatsvinden. De pastoor sloot

de kerk nadat er, zonder dat hij dat wist, een band en een dj optraden, en bier werd gedronken bij het priesterkoor. (RH; Kath. Nieuwsblad, nr. 25, 19 juni 2020)

Buste Richard Hol uit Tweede Kamer naar Orgelmuseum

De collectie van het Nationaal Orgelmuseum is recentelijk verrijkt met een marmeren buste van de voormalige organist van de Dom te Utrecht, Richard Hol (1825-1904). Deze buste heeft jaren in het gebouw van de Tweede Kamer gestaan (zie foto), maar is nu door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in langdurig bruikleen afgestaan aan het Nationaal Orgelmuseum in Elburg. (bron: NotaBene, augustus 2020)

Musicologe Etty Mulder (1946-2020) overleden

Op 18 mei overleed musicologe en cultuurhistorica Etty Mulder. Zij promoveerde in 1978 bij Hélène Nolthenius en was van 1982 tot 2007 hoogleraar aan de Radboud Universiteit Nijmegen. De carrière van Etty Mulder had duidelijke sleutelmomenten. In 1978 promoveerde zij in Utrecht bij haar lerares Hélène Nolthenius (van 1958 tot 1976 hoogleraar muziekgeschiedenis van de oudheid en de middeleeuwen te Utrecht) op een proefschrift over Guillaume de Machaut en van 1982 tot 2007 was zij hoogleraar aan de Radboud Universiteit Nijmegen, aanvankelijk in de muziekwetenschap, daarna in Holocaust studies. Het merendeel van haar publicaties zijn artikelen over een breed scala aan muzikale onderwerpen die zij interpreteerde vanuit soms niet strikt-musicologische terreinen, zoals psychoanalyse, literatuur en andere kunsten. Verbreding van het vak en samenwerking met andere disciplines stonden bij haar hoog in het vaandel. Het omvangrijkste voorbeeld hiervan is haar biografie van Nolthenius uit 2009. (bron: Emanuel Overbeeke in: Nieuwsbrief KVNMM, aug. 2020)

Activiteiten

Muziek in de Cathrien (Eindhoven)

Zaterdag 19 september om 15:00 uur klinkt het jaarlijkse Bevrijdingsconcert in de Cathrien. Tekst en muziek van het Te Deum staan traditiegetrouw centraal bij dit concert.

Het Collegium Musicum Catharina o.l.v. Arjan van Baest m.m.v. Ruud Huijbregts, orgel, voert muziek uit van o.a. Marchand, Langlais, Vasks en Perosi. Voor meer info: www.muzeikindecathrien.nl.

Zaterdag 26 september om 15:00 uur vindt een bijzonder optreden plaats van het gerenommeerde ensemble Cappella Pratensis. Het programma, getiteld "Troost en Vreugde – uit de Bossche Koorboeken", biedt een inkijkje in het vijfjarenproject waarin het ensemble de ongelooflijke collectie koorboeken uit de periode 1450-1600 van de

Illustre Lieve Vrouwe Broederschap in 's-Hertogenbosch presenteert. Na een inleiding met een toelichting op de door de zangers gebruikte notatie uit die tijd, volgt de *Missa cum jocunditate* van Pierre de la Rue (1452-1518), afgewisseld met Gregoriaans. U kunt met de zangers meelesen!

Reserveren is verplicht bij dit concert, uitsluitend via

www.cappellapratensis.nl.

De toegangsprijs is € 15,-, plus €1,- reserveringskosten.

Musica Sacra 2020 gaat door

Van 17 t/m 20 september vindt de 38e editie plaats van Musica Sacra Maastricht. Het thema 'aanvaarding & berusting' komt tot uiting in een programma vol muziek, dans, theater, film, spoken words en exposities, waaronder een aantal wereldpremières.

De uitvoeringen vinden plaats op unieke locaties in de historische binnenstad van Maastricht. Voor het volledig programma 2020: musicasacramaastricht.nl.

Di Lasso's *Tranen van Petrus* met Marijn Rademaker

Met veel plezier kondigt het Nederlands Kamerkoor de nieuwe concertreeks in oktober en november aan: *Di Lasso's Tranen van Petrus*. In een zeer bijzondere samenwerking met niemand minder dan Marijn Rademaker (voormalig eerste solist bij Het Nationale Ballet) en Nanine Linning (choreograaf, Dance Company Nanine Linning) plaatst het Nederlands Kamerkoor o.l.v. Peter Dijkstra het onbetwiste meesterwerk van Orlando di Lasso naar een actuele setting.

Marijn Rademaker

Marijn Rademaker danst de rol van Petrus, die na zijn verloochening van Jezus wordt overrompeld door verdriet, eenzaamheid en isolatie. Wanhopig probeert hij een uitweg te vinden en zoekt hij contact met de rest van de wereld, die voor hem compleet onbereikbaar blijkt. In deze co-regie van Tido Visser en Nanine Linning stelt

het Nederlands Kamerkoor de vraag wat eenzaamheid en isolatie doet met de van nature angstige en zwakke mens.

29 oktober t/m 29 november - Almere, Utrecht, Enschede, Rotterdam, Zwolle, Arnhem, Haarlem, Den Haag, Amsterdam, Heerlen (RH; bron: Nieuwsbrief NKK, 13 aug. 2020)

Orgelbouwnieuws

Heringebruikname orgel van de St.-Nicolaasbasiliek te IJsselstein

Zaterdag 26 en zondag 27 september 2020 (beide data om 16.00 uur) wordt het Maarschalkerweerd-orgel (1908) van de St.-Nicolaasbasiliek in IJsselstein opnieuw in gebruik genomen. De organisten Marjan Feij en Jos van der Kooy spelen op beide data hetzelfde programma; ten gevolge van de maatregelen rond het coronavirus is het aantal plaatsen beperkt, vandaar dat het programma tweemaal wordt uitgevoerd. De toegang is vrij. In de eerste maanden van 2020 werd het orgel gereinigd door Adema's

Kerkorgelbouw te Lisse. Het pijpwerk werd in de werkplaats van de orgelbouwer schoongemaakt en nagezien. In de kerk werd de intonatie bijgewerkt en waar nodig teruggebracht naar de originele toestand van 1908. Latere wijzigingen in de intonatie werden daarmee ongedaan gemaakt. Het instrument was ernstig vervuild door restauratiewerkzaamheden aan de kerk en door het gebruik van kaarsen.

Marjan Feij is sinds 1 september 2019 als dirigent en organist verantwoordelijk voor de kerkmuziek in de basiliek. Zij volgde René Verwer op die de pensioengerechtigde leeftijd bereikte. Met Jos van der Kooy speelt zij vierhandige werken van onder andere Mozart en Berwald. Jos speelt werken van Guilment, Widor en Messiaen. Ook improviseert hij. De St.-Nicolaasbasiliek werd in 1887 in gebruik genomen. Het is een meesterwerk van architect Alfred Tepe. (bron: NotaBene, sept. 2020; De Orgelvriend, sept. 2020)

Sander Booij nieuwe directeur Mense Ruiter Orgelmakers

Op 1 juni 2020 is Mense Ruiter Orgelmakers BV. overgenomen door Sander Booij, orgelmaker te Wijk bij Duurstede. De grondlegger en naamgever van het Groningse orgelmakersbedrijf, Mense Ruiter (1908-1993), was vanaf begin jaren dertig van de vorige eeuw werkzaam in de orgelbouw. Vanaf 1 januari 1975 ging de firma verder onder de naam Mense Ruiter Orgelmakers BV. In 1974 werd Jan Holthuis directeur, vanaf 1980 samen met Jan Veldkamp. In 1990 vertrok Holthuis en werd Dolf Tamminga, die sinds 1977 bij Mense Ruiter werkzaam was, mededirecteur. Vanaf 2013, toen Veldkamp met pensioen ging, was Tamminga de enige directeur. Per 1 juni 2020 is Sander Booij als opvolger van Tamminga de directeur. (RH; bron: NotaBene, juli 2020; De Orgelvriend, sept. 2020)

Manuaalkoppels Moreau-orgel Gouda 'naar de tandarts'

Bootje en garnaaltje

De manuaalkoppels van het Moreau-orgel van de Grote- of St. Jankerk in Gouda (1736) zijn vernieuwd. Om het koppelsysteem aan het zicht te onttrekken en te integreren met de fraaie klaviatuur, zijn er bij elke koppel fraaie ornamenten aangebracht: een ebbenhouten 'bootje' over de stalen staaf en een ivoren 'garnaaltje' aan het uiteinde van de staaf. In de loop van de tijd zijn die garnaaltjes zo vaak beschadigd en

gerepareerd, dat opnieuw repareren niet mogelijk bleek. In nauw overleg

met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is besloten om reproducties te maken en de originele ornamenten bij het orgel op te slaan. Eén origineel 'garnaaltje' is er voorzichtig afgedraaid, schoongemaakt en bij een tandtechnisch laboratorium (!) vanuit verschillende posities gescand. Deze digitale scans zijn omgezet naar een 3D-computermodel, waarmee een 3D-printer kon worden aangestuurd. Bij een temperatuur van 2210 graden Celsius legde deze 3D-printer telkens laagjes van 0,05 mm kunststof op elkaar in de juiste vorm, zodat na zeven uur printen (!) een nieuw 'garnaaltje' is ontstaan. (zie <https://youtu.be/vuJsnQoCkig>)

Stalen staaf met garnaaltje

mogelijk gemaakt dankzij een particuliere gift. (RH; bron: Nieuwsbrief Stichting Goudse Sint-Jan, maart 2020, blz.3)

Toch mooi die combinatie orgel – tandarts. Waar vinden we die ook nog ?! Voor meer foto's: <https://www.sintjan.com/orgels-in-de-goudse-sint-jan/bediening-manuaalkoppels/>

Cahier met disposities van Van Peteghem-orgels

Ter gelegenheid van het Van Peteghem-jubileumjaar 1987 stelde de Vlaamse orgeldeskundige Patrick Roose een publicatie samen met disposities van Van Peteghem-orgels. De abonnees van het Vlaamse blad Orgelkunst kregen een exemplaar toegestuurd. De editie uit 1987 werd in 2001 verder aangevuld en bijgewerkt. Beide uitgaven waren reeds geruime tijd uitverkocht. Patrick Roose heeft nu een geactualiseerde versie (2020) gecompileerd waarin een aantal addenda en correcties zijn aangebracht. Het bijgewerkte document wordt in een pdf ter beschikking gesteld en kan gratis gedownload worden via de bibliotheek van de vernieuwde website van Orgelkunst: <https://www.orgelkunst.be> [rubriek 'bibliotheek'].

(bron: NotaBene, sept. 2020)

Pels & Van Leeuwenorgel verdwenen uit Eindhoven

In de maand dat de *Brabantse Orgelcultuur* op de *Inventarisatie Immaterieel Erfgoed Nederland* werd geplaatst is het Pels & Van Leeuwenorgel (1993, opus 934) uit het Centrum voor de Kunsten in Eindhoven verbannen. Dit studieorgel was destijds 'aangeschaft' door Ruud Huijbregts, docent orgel aan het CKE. Het orgel moest kennelijk verdwijnen uit 'de zaal'

om plaats te maken voor de opleiding popmuziek. De Brabantse Orgelfederatie had nog aangeboden om mee te denken. Desondanks bleek het orgel binnen week verkocht aan en ingenomen door ... inderdaad de orgelbouwers Pels & Van Leeuwen. De slechte communicatie hierover was voor Huijbregts reden om per 1 september niet meer verbonden te willen zijn aan het CKE. Directie en Raad van Toezicht zouden zich diep moeten schamen! (RH; bron: De Orgelvriend, sept. 2020)

Nieuwe uitgaven (recensies)

In wolken uitgesneden

“Liedteksten op papier zijn als gedroogde bladeren: mooi maar het leven is er uit. Er dient gezongen te worden”, zo lezen we in het ‘woord vooraf’ van deze uitgave. En daar zal eenieder het mee eens zijn. Deze bundel met liedteksten is een selectie uit een paar honderd liederen van de hand van René van Loenen. Ze zijn veel gebruikt in zijn protestantse gemeente en zijn ‘opgepikt’ door de organisatie Roos van Culemborg. Vertrekpunt is vaak een bijbels verhaal, maar ook de actualiteit komt langs. En in hechte samenwerking met die ‘Roos’ ontstonden ook cycli rond Franciscus, Luther en Bonhoeffer, maar ook Etty Hillesum en zelfs een *Lied voor Titus Brandsma*, waarvan hier het eerste couplet:

*Jij ging de weg die onbegaanbaar leek,
het pad dat ongewis en eenzaam bleek,
dat iemand in het nauw maar liever mijdt
omdat de dood er onontkoombaar lijkt.*

Mooie poëtische taal met inhoud, die niet gekunsteld aandoet. En erg oecumenisch van opzet dus!

Een aantal *Kyrie*'s en een drietal doopliden gaan de bijbelse liederen vooraf, waarbij steeds verwezen wordt naar de bijbehorende bijbelpassages. De helft uit het Oude Testament en de overige liederen gericht op met name de grote feesten als Kerst/Driekoningen, Pasen, Hemelvaart en Pinksteren. De laatste twintig bladzijden zijn vooral ‘oorlogsgerelateerd’, maar dat zal ook komen door 75 jaar herdenking WO II. In totaal 71 liederen. Bij een aantal liederen, maar met een eigen ‘verhaallijn’

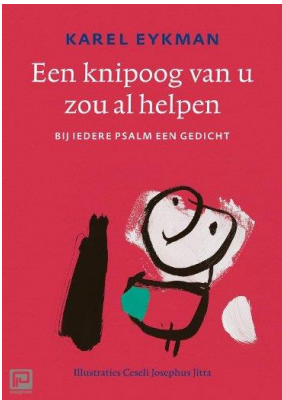
op basis van liederen uit de schat van vele eeuwen, maakte Jeltje Hoogenkamp zeventien schilderijen.

De vindplaatsen van de muziek, alsmede een lijst van componisten completeren deze uitstekende bundel.

“Het wachten is nu op de zangers. De dichter komt ze tegemoet. De melodieën zijn zeer zingbaar; dankzij verwijzingen naar bekende liedbundels en een drietal websites zijn ze bovendien gemakkelijk te vinden”. In die zin voor gebruik in de r.-k. kerk ook bruikbaar. Niet altijd bruikbaar in de officiële liturgie, maar zeker daarbuiten. Van harte aanbevolen. (Ruud Hoogenboom)

*René van Loenen en Jeltje Hoogenkamp, *In wolken uitgesneden*, uitg. Buijten & Schipperheijn, 112 blz., ISBN 978-94-6369-071-3, € 18,75

Een knipooog van u zou al helpen – 150 psalmen

Wellicht kent u de auteur Karel Eykman van de klassiek geworden kinderbijbel *Woord voor Woord*. Of als kinderboekenschrijver, waarvoor deze theoloog en jeugdpredikant onder andere een Gouden en een Zilveren Griffel ontving. Die ‘knipooog’ begrijp je pas goed als je het boek goed doorbladert en de titel van het boek gaat terug op zijn ‘hertaling’ van ps.39,14 (“Wend uw straffende blik van mij af”).

Bij elke psalm staat een ‘gedicht’, dat gaat van vrije poëzie, via ‘cabaretttekst’ tot blues aan toe. Er staan gedeeltes uit psalmen in, waar Eykman “blijft haken in één of meer regels”. Het is geen moderne vertaling of bewerking, maar een ‘in

gesprek gaan’ of juist tegenspreken van de psalmist. Van uiterst grappig tot bloedserieus, maar altijd met respect voor de bedoeling van de psalmist. Heel knap gemaakt.

De gedeeltes uit de 150 psalmen zijn ingedeeld in vijf boeken. Verschillende ervan zijn eerder gepubliceerd in bundels of het oecumenisch maandblad ‘Open Deur’. Om de geboden creatieve taaluitingen enigszins over het voetlicht te brengen, een paar voorbeelden van wat u te wachten staat.

Eykman neemt, net als de psalmist, geen blad voor de mond. Ps.2, 4 klinkt bij hem als “God heeft het niet meer. / Hij ligt in een deuk / om die malle machthebbers / op hoogmogende hakken / met een hoge pet op / van zichzelf.”

En bij psalm 47 ('God is hoog gestegen onder jubelroep de Heer, bij de klank van bazuinen') vraagt Eykman zich af: "Moet ik daarvoor juichen en daarover zingen / moet ik daarom klappen bij trombone en trompet?"

Er zijn prachtige titels als *De religieuze mafkees* (ps.14), *Gebed op de fiets* (ps. 28), *Psalm van de klokkenluider* (ps.35), *Sponsor God* (ps.100) of *Van onder uit de depressie* (ps. 130, 'Uit de diepten roep ik tot U, Heer')

Zijn psalm 92 'vraagt' er gewoon om, om op muziek gezet te willen worden. Wie durft dit aan ?

Van psalm 137, 2 ('onze lier hing aan de wilgen') maakt Eykman de *Babylonblues* met onder meer "Ik heb te veel blues in mijn oren / te veel verdriet in mijn ziel. / Ik hing mijn gitaar aan de kapstok / de viool ging de prullenbak in." En psalm 24 wordt een parodie op 'In naam van oranje, doe open de poort'.

Vreemd genoeg is bij ps. 96 ('Zing voor de Heer een nieuw gezang') door Eykman dan weer geen enkele relatie met muziek gelegd.

Een van mijn favorieten is ps.43 *Psalm met geluidsoverlast*, De tekst van vers 4 luidt: "Kom ik tot Gods altaar, tot de God van mijn juichende vreugde dan dank ik u met de citer, God mijn God." En Eykman maakt daar het volgende van:

*Geef mij mijn gitaar
dat ik hem voel, dat ik weer speel.
Dan barst ik los, dan beuk ik het eruit
ga scheurend tekeer, gooi alles naar buiten.
Tegen iedere verrader en alle leugens is
zodat het hard aankomt bij elke rotzak die vernielt.
Dat is pas zingen hardop en voluit!
Dan weet ik zeker dat het geweldig is
dat God mijn God wil zijn.
Dan is de vreugde totaal.*

Kortom, teveel taalcreativiteit om in zo'n kort bestek te behandelen. Van harte aanbevolen om eens te reflecteren op het huidig tijdsgewricht en te constateren, dat psalmen universeel en tijdloos kunnen zijn! Van harte aanbevolen.

Eindigen we daarom met *Applaus voor God* (ps.150): "En nu allemaal: Van je soli deo in de gloria / van je hela hola halleluja! / Juich voor God zo hard je kan. / Nou God, wat vindt u daar wel van?"

(Ruud Hoogenboom)

* Karel Eykman, *Een knipoog van u zou al helpen, bij iedere psalm een gedicht*, Uitg. KokBoekencentrum, 4e herziene druk, 2020, 176 blz., € 20,-, ISBN 9789043534420

Een leven lang zingen – methode voor kinderkoor (KCZB)

De KCZB (vroeger nog Koninklijke Christelijke Zangersbond geheten) presenteert zich als “Dé serviceorganisatie voor alle koren in Nederland”. Met deze uitgave, een methode voor kinderkooren, die ze ontwikkeld heeft, bevestigt ze haar missie ‘een leven lang zingen’ door te investeren in de algemene muzikale vorming vanaf jonge leeftijd. En dat is hard nodig, want op vele basisscholen gebeurt hier vrij weinig aan en soms helemaal niets!

Er zijn drie begeleidende boekjes, waarvan elk deel bestaat uit de volgende onderdelen:

liedjes, theorie, vragen en opdrachten, ritmische én melodische gehoorvorming en stemvorming. De solfège (op absolute en relatieve notennamen zingen bijvoorbeeld) en theorie verwijzen steeds naar de liederen, die ook thuis geoefend kunnen worden. Dit wordt nog eens gestimuleerd door het gebruik van de cimbaal (melodieharp) waar melodiekaarten op eenvoudige wijze onder de snaren kunnen worden geschoven.

En dan maar hopen, dat die instrumenten thuis zuiver blijven klinken; dat blijft natuurlijk een aandachtspunt. Door de interactieve website kunnen de leerlingen/kinderen de tientallen luisteroefeningen in hun eigen tempo maken. Ook wordt de stemvormingsoefeningen verduidelijkt door middel van korte illustratieve

filmpjes, luisterfragmenten en begeleidingen. Kortom een uitstekend initiatief om het niveau van kinderkooren omhoog te krijgen met een prima opgebouwde methode. De auteur, Rintje te Wies, is artistiek leider van het Roder Jongenskoor en het Kampen Boys Choir en kan als zodanig putten uit ruim 15 jaar ervaring. Wat een verademing dat dit soort methodes nog uitgegeven worden. Wat zou de koorwereld gelukkig zijn als elke basisschool deze zou gebruiken! Zit methodisch uitstekend in elkaar. Voor eenieder die werkzaam is bij een kinderkoor zeer aanbevolen! Zegt het voort. (Ruud Hoogenboom)

*Rintje te Wies, *Een leven lang zingen*, uitg. KCZB, 2017, deel 1, 72 blz., ISBN 978-90-826952-0-5, € 19,50 per deel. Muziekkoffer € 95,00 (3 delen, muziekharp en melodiekaarten).

Voor meer info, ook over de prijzen:

<https://www.kczb.nl/bladmuziek/methode-een-leven-lang-zingen> of www.eenlevenlangzingen.nl.

Het rijk van de Habsburgers

Het hier te bespreken boek is een vertaling door Rob Hartmans van een Engels boek dat uitgegeven is door Oxford University Press. Het vertalen van een populairwetenschappelijk geschiedenisboek brengt de nodige problemen met zich mee. De Habsburgers waren van 1438 tot 1806 heersers over een enorme lappendeken van gebieden die in de Engels literatuur *Holy Roman Empire* genoemd worden en bij ons het 'Heilige Rooms Rijk'. Opmerkelijk genoeg wordt de band met de R.-K. kerk aangeduid met 'heilig', want het 'Roomse' hier is juist een verwijzing naar de Romeinen. Met zijn kroning tot keizer in 800 pretendeerde Karel de Grote het Romeinse Rijk in het Westen te hebben hersteld. Na het uiteenvallen van dit Frankische rijk, dat werd bezegeld door het Verdrag van Verdun (843), gingen vanaf de tiende eeuw de heersers in het oostelijk deel zich als opvolgers van het Romeinse Rijk beschouwen. In 962 liet Otto I zich tot keizer kronen en werd zijn rijk *Imperium Romanum* genoemd.

Vanaf 1157 door keizer Frederik I het *Sacrum Imperium* genoemd, om de betekenis van de religie te benadrukken én om zich duidelijk af te zetten tegen de machtsaanspraken van het pausdom!

Gezien de titel van het boek zou je mogen verwachten, dat de kunst ook uitvoerig aandacht zou krijgen, maar dat valt behoorlijk tegen. Het is zonder meer een vlot geschreven boek met een veelheid aan beeldende kunstuitingen (van vooral vorsten). Maar de onmiskenbare invloed op de muziekgeschiedenis komt niet of nauwelijks aan bod. Als je even googelt wordt al snel duidelijk dat de Weense hofcultuur zich onderscheidde van andere Europese hoven voor

wat betreft klassieke muziek en opera. Denk aan de hofkapelmeester Salieri of hofcomponist W.A. Mozart (vanaf 1787) als opvolger van Gluck. En ook Beethoven verwierf zich een positie in het hoforkest. "Het Habsburgse keizerlijk hof was namelijk een bonte smeltkroes van verschillende culturen waarin de levenslust van de zuiderlingen, de melancholie van Slaven, de formalistische eigenschappen van Fransen, de hoofse ceremonie van de Spaanse en de originele Alpencultuur van de Duitstalige regio samenkwamen", aldus een cd-recensie van *The Music of the Habsburg Empire* van Ars Antiqua Austria o.l.v. Gunar Letzbor.¹ Keizer Leopold I (1640-1705) was eerder zelf geen onverdienstelijk componist.² Ook keizer Jozef II was een hartstochtelijk muziekliefhebber. Een componist met ambities vertrok in de achttiende eeuw naar Wenen, zoals

filmacteurs nú naar Hollywood gaan en nerds naar Silicon Valley. Ook Haydn verlaat Rohrau om hierheen te gaan.

Mozart, Haydn en Beethoven worden door Rady slechts vermeld. Schönberg en Mahler komen slechts langs, maar dan is de Habsburgse 'macht' in Wenen al tanende. Voor een grootmacht, dat ook een behoorlijk cultureel stempel op Europa drukte, is dit boek qua 'kunst' veel te mager. Het is wel een meeslepend verhaal hoe een zeer bescheiden hertogdom uitgroeit tot de belangrijkste heersende macht, die Centraal-Europa zelfs tot het begin van de twintigste eeuw domineerde. Een mooie beschrijving van hun tiende-eeuwse oorsprong in Zwitserland tot het uiteenvallen van het Rijk in 1918. Het laat zien hoe dit rijk een complexe structuur was van overlappende landen en koninkrijken, met grenzen die constant in beweging waren. Het bespreekt hoe de belangen van zijn heersers veranderden op de golven van grotere bewegingen in de Europese geschiedenis. Maar voor onze muzikale achterban zou ik dit boek niet aanraden, tenzij je erg geïnteresseerd bent in de historische achtergronden van die tijden.

Dit boek verscheen eind juni 2020. Ik vind het opmerkelijk dat op 11 juni 2020 bij uitgeverij Unieboek/Het Spectrum van dezelfde auteur het boek *De Habsburgers. De opkomst en ondergang van een wereldmacht* verscheen voor € 19,99 (ISBN 9789000359905). Het zou me niet verbazen als dit 'hetzelfde' boek is! (Ruud Hoogenboom)

*Martyn Rady, *Het rijk van de Habsburgers, Een duizendjarig vorstengeslacht*, uitg. Omniboek, 240 blz., 2020, ISBN 9789401917094, € 21,99; ebook € 9,99.

Noten:

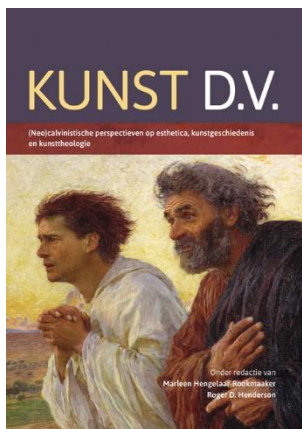
¹<https://klassiek-centraal.be/recencies/cds/de-muzikale-rijkdom-van-het-habsburgse-rijk/>

²Zie bijvoorbeeld de cd-recensie op <https://www.gelderlander.nl/luister-mee/klassiek-een-muzikale-keizer-in-mineurstemming>

Kunst D.V.

Op 21 november 2009 had paus Benedictus XVI een ontmoeting in de Sixtijnse Kapel met kunstenaars. Staande onder de fresco's van Michelangelo sprak hij de volgende woorden: "De dramatische schoonheid van Michelangelo's fresco, de kleuren en de vormen, wordt een verkondiging van hoop, een uitnodiging onze blik te wenden naar de uiteindelijke horizon. Het diepe verbond tussen schoonheid en hoop was de essentiële inhoud van de uitgesproken boodschap ('Boodschap aan de kunstenaars', 8 december 1965) die Paus Paulus VI richtte tot de kunstenaars aan het einde van het Tweede Vaticaans Concilie:" 'Tot u allen,' verklaarde hij plechtig, 'zegt de Kerk van het concilie door onze stem:

als jij de vrienden van de waarachtige kunst zijt, zijt jij onze vrienden!' En hij voegde eraan toe: 'Deze wereld waarin wij leven, heeft behoefte aan schoonheid om niet aan wanhoop ten onder te gaan. Evenals de waarheid brengt de schoonheid vreugde in het hart van de mensen: het is die kostbare vrucht die weerstand biedt aan de tand des tijds, die de generaties verenigt en hen doet delen in de bewondering. Herinner dat u de beheerders bent van de schoonheid van de wereld.'" ¹

En paus Johannes Paulus II had al eerder (18 februari 1984) de kunstenaars een eigen patroon gegeven: [De kerk] "vertrouwt u de taak toe de mens, die zijn drama beleeft en verduurt, door uw kunstwerken te doen begrijpen, dat heel het leven is ondergedompeld in de verlossing, de verlossing ademt, en dat 'heel het menselijk bestaan en de gehele mensengeschiedenis hun volledige zin slechts vinden in de onwankelbare zekerheid dat God de wereld zo heeft liefgehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat alwie in Hem gelooft niet verloren zal gaan, maar eeuwig leven zal hebben'. Ziedaar de

boodschap van de zalige kunstenaar Fra Angelica. Blijft luisteren naar zijn woorden. Gaan wij in de richting van deze diepte, welke hij ons heeft gewezen. En opdat dit voor allen, en vooral voor de categorie van de kunstenaars gemakkelijker zou zijn, roep ik, gehoor gevend aan de verzoeken welke zijn gedaan door de orde van de dominicanen, vele bisschoppen en verschillende kunstenaars, de zalige Angelica uit tot patroon bij God van de kunstenaars, vooral van de schilders. Tot eer van God. Amen.'" ²

Ziedaar een mooie beschrijving van de visie van de R.-K. Kerk op de kunsten en kunstenaars. Hoe zit dat bij Calvinistische Nederlanders? In de christelijke-filosofische reeks van uitgeverij Buiten & Schipperheijn verscheen als antwoord op deze vraag deel 39, een uitvoerig en goed gedocumenteerd boek. Er komen diverse deskundigen aan het woord. De redactie, bestaande uit Marleen Hengelaar-Rookmaker en Roger D. Henderson, neemt de uitstekende inleiding voor haar rekening. Samen met hoofdstuk 1 van eerstgenoemde heb je gelijk een duidelijk overzicht van hetgeen te verwachten is én een samenvatting van de inhoud van het boek.

De inhoud richt zich op de rol die het calvinisme en later het neocalvinisme op het terrein van de kunst hebben gespeeld en nog steeds spelen. Welke

accenten lagen en liggen er? Wat is calvinistische kunst *Deo Volente*, kunst naar Gods wil? Ook wordt in dit boek overtuigend afgerekend met het vooroordeel dat de combinatie calvinisme en kunst geen goede zou zijn! Calvin was niet zozeer beeldend ingesteld, maar op zich niet tegen kunst.

Met name beelden zouden afleiden (hij heeft nooit opgeroepen tot een beeldenstorm; die witgekalkte muren zijn van de 19^e eeuw!) van waar het eigenlijk om gaat, God zelf, en die laat zich, aldus Calvijn, niet in beelden vatten. Van alle protestantse hervormers veroordeelde Calvijn de katholieke liturgie het meest, inclusief de muziek. Hij verbood zijn congregatie het zingen van niet-bijbelse teksten en ontmoedigde zijn volgelingen om thuis te zingen, tenzij het *chansons spirituelles*, heilige (en soms polemische) contrafacten op wereldse Franse chansons waren. Ook polyfonie werd ontraden in de kerk, omdat dit het begrijpen van de woorden in de weg stond. Hij ging echter niet zo ver als zijn Zwitserse 'collega' Zwingli, die de vernietiging van Zwitserse orgels sanctioneerde. Sterker nog, Calvijn werd verbannen uit Genève en vluchtte naar Straatsburg.³ In het boek lezen we op blz.60 over "Calvijns onderontwikkelde besef van de specifieke aard van beelden de kunst als rijke, betekenisvolle metaforische articulatie van affectieve ervaringen". Dat zou m.i. ook voor de muziek gelden; precies het gebrek aan schoonheid, waarover Benedictus XVI ook sprak, waar onze maatschappij en kerk zo'n behoefte aan heeft, maar onvoldoende vanuit de kerk aangeboden krijgt.

Dat het neocalvinisme, waarvan staatsman Abraham Kuyper de grondlegger is, heel anders is gaan denken over beeldende kunst komt uitvoerig aan bod. Evenals de lichte variant van het calvinisme in Nederland en de strenge in Engeland, Zuid-Afrika en Noord-Amerika, om maar wat te noemen. Zo 'mochten' ook de stadsbestuurders in de 17^e eeuw hun orgels beschermen tegen de 'beeldenstorm'. Van Kuyper, staatsman (oprichter ARP, premier) en oprichter van de VU in Amsterdam, is overigens op 5 november 2008 in Maassluis een beeld onthuld door premier Balkenende. Weliswaar niet in een kerk, maar toch!⁴ En hebben de protestanten ooit excuses aangeboden aan de katholieken voor de beeldenstorm van 1566, zo vraagt EO-presentator Andries Knevel zich terecht af.⁵ Calvijn moest niets hebben van het feit dat 'zijn stroming' naar hem vernoemd werd; evenals Kuyper waarnaar het neocalvinisme ook wel genoemd wordt: kuyperianisme.

In dit boek komen met name de neocalvinistische wortels van het denken over kunst naar voren (deel 1), gevolgd door de kunsthistorici (deel 2), de esthetici (in deel 3 komen vier filosofen aan het woord over onder meer 'schoonheid') en kunsttheologen (deel 4). Om met die laatste groep te

beginnen: bij oecumenische vieringen constateer ik in toenemende mate, dat niet alleen het taalgebruik van de dominee beeldend is, maar dat er actief beeldende kunst betrokken wordt in de liturgieviering. Als katholieken hebben we een geweldige bron van 'catechese', die we jarenlang links hebben laten liggen en waar onze protestantse broeders ons nu op wijzen. In het boek geen enkele afwijzing over het afbeelden van Maria. Alleen daarom al zou onze achterban dit boek moeten lezen.

“Dat de calvinistische traditie wel degelijk een eigensoortige bijdrage kan leveren aan zowel de reflectie op kunst als haar productie” wordt lezend in dit boek wel duidelijk. En gelukkig maar. De katholieke en calvinistische visie op kunst blijken toch niet zo ver uit elkaar te liggen! Immers, wat maakt beeldende kunst religieus én wat zijn de kenmerken van religieuze muziek? Oftewel, me naar onze achterban richtend, wat is het verschil tussen liturgische en religieuze muziek? En hoe verhoudt zich dat tot elkaar?

Ook vanuit de oecumene is dit boek van harte aan te bevelen, want er zijn directe parallellen te trekken tussen de beeldende kunst en muziek in kerk en samenleving. Heerlijk zo'n boek die gevestigde vooroordelen onderuithaalt, aan het denken zet én praktisch van inhoud is!

In de huidige (wereldse) visie op kunstgeschiedenis wordt veel te weinig gekeken naar de religieuze betekenis toen en nu! Daarom een citaat van Vincent van Gogh, zoon van een dominee, als afsluiting: “Christus leefde ingetogen als een groter kunstenaar dan alle andere kunstenaars, als medium levend vlees verkiezend boven marmer, klein en kleur. Deze onvergelykelijke kunstenaar maakte van levende mensen onsterfelijken”!

Dat lijkt mij overtuigend genoeg om dit boek ter hand te nemen. (Ruud Hoogenboom)

*M. Hengelaar-Rookmaker/R.D. Henderson (red.), *Kunst D.V.*, 374 blz., uitg. Buijten & Schipperheijn, ISBN 9789463690706, € 29,90.

Noten:

¹<https://www.rkdocumenten.nl/rkdocs/index.php?mi=600&doc=3256&a=4>

²<https://www.rkdocumenten.nl/rkdocs/index.php?mi=600&doc=5242>

³Howard M. Brown, *Music in the Renaissance*, 1976, blz. 275

⁴<https://www.rijnmond.nl/nieuws/29802/Premier-onthult-beeld-van-Abraham-Kuyper-in-Maassluis>

⁵Andries Knevel, *Abraham Kuyper en de beeldenstorm*, in: EO Visie nr. 29/30, 18-31 juli 2020

Nieuwe uitgaven (gesignaleerd)

Partituren uit kwartaalblad Continuo

De NSGV is begonnen alle composities, waarvan zij de rechten hebben, te publiceren op www.nsgv.nl/index.php/winkel/20-bladmuziek-nsgv. Van veel partituren kan nu al een voorbeeld worden ingezien door op de betreffende titel te klikken. Alle andere titels zullen binnen een paar maanden op de website staan. Composities kunnen besteld worden door een e-mail te schrijven naar nsgvlandelijk@gmail.com. (RH; bron: Nieuwbrief DISG Rotterdam, juli 2020)

Willem Vogel 100 jaar: Biografie & Canonboekje

Dit jaar zou de ook in r.-k. kringen niet onbekende componist Willem Vogel 100 jaar zijn geworden. De Stichting Cantoraat heeft ter gelegenheid van dit jubileumjaar twee boekjes uitgegeven: een beknopte biografie over Willem Vogel en een Canonboekje met een aantal niet eerder gepubliceerde composities.

De biografie is geschreven door Christiaan Winter, die momenteel onderzoek doet naar het werk van Willem Vogel en de betekenis daarvan voor de Nederlandse protestantse kerkmuziek van na de Tweede Wereldoorlog. Het Canonboekje bevat naast canons krijt- en houtskooltekeningen van Sterre Goedkoop. Beide boekjes, biografie (46 blz.) en canonboekje (47 blz.), zijn te bestellen bij de penningmeester: jdotaakars@freeler.nl – telefoonnummer: 0620609301. De biografie kunt u bestellen voor € 12,50 en het canonboekje voor € 7,50, inclusief verzendkosten. Voor € 16,- krijgt u beide boekjes toegestuurd. Het geld kan worden overgemaakt naar bankrekening NL 77 INGB 0006 1810 26 t.n.v. Stichting Cantoraat Oude Kerk Amsterdam. (RH; bron: NotaBene, juli 2020)

Jubileumboek VvLL – Florilegium Aureum

Onder de titel *Florilegium Aureum* verschijnt op 19 september (algemene ledendag VvLL in Hoeven) een prachtig, nieuw jubileumboek van de Vereniging voor Latijnse Liturgie. Bij gelegenheid van vijftig jaar Vereniging (1967-2017) én een halve eeuw *Missale Romanum* (1970-2020; waarom horen we daar zo weinig over in de pers?; RH) zijn bijna veertig boeiende artikelen uit het VvLL-tijdschrift *Bulletin* bijeengebracht die een mooi beeld geven van de ontwikkelingen op het gebied van Latijn en liturgie in de afgelopen jaren. Bijdragen zijn geleverd door onder andere Johan te Velde, Michael Uwe Lang, Henry Vesseur, Jo Hermans, Harry Beuker en vele anderen. Met deze 'gouden bloemlezing' "staan we nog eens stil bij de theologische diepgang en spirituele rijkdom van het nieuwe missaal en bij

wat de Vereniging aan de viering van de Latijnse liturgie in Nederland heeft bijgedragen en nóg bijdraagt”, aldus het voorwoord.

* *Floriligium Auream*, 512 blz., € 25,-, ISBN 978 90 70906 00 9, verkrijgbaar vanaf september in de webwinkel van de Vereniging: www.latijnseliturgie.nl. (RH; Bulletin VvLL, nr.134, aug. 2020)

Kerk in tijden van corona

Welke lessen trekken christenen uit deze coronatijd? Waar liggen de knelpunten voor vieringen en hoe gaan kerken daar mee om in de naaste toekomst? En wat leren kerken van de onlinevieringen in relatie tot de vieringen op anderhalve meter nu de crisis maar aan blijft houden? Waar liggen kansen voor andersoortige vieringen in huiselijke kring nu nog steeds veel kerkgangers thuisblijven? En hebben kerken genoeg gedaan om de nood in de samenleving te lenigen? Liggen daar misschien wel de grootste kansen?

Allemaal vragen die een eerste antwoord krijgen in dit actuele boek met bijdragen van kerkleiders, theologen, opinieleiders en spirituele voortrekkers.

Deze bundel verschijnt op een moment dat veel kerken beseffen dat de toekomst er echt anders uitziet: vieren met beperkingen, sacramenten voor velen op afstand, kerkgangers die thuisblijven, de gemeenschapszin wezenlijk aangetast, minder aandacht voor onlinevieringen nu de nieuwigheid eraf is en het wezenlijk gemis van het fysieke aspect van het geloof.

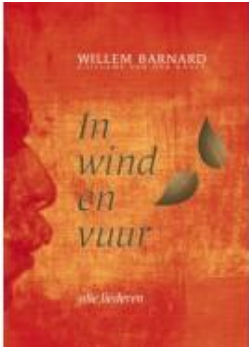
Veertien auteurs uit Nederland en Vlaanderen maken een tussenbalans op, met verrassende inzichten, inspirerende voorbeelden en kritische kanttekeningen. Ze maken duidelijk dat veel kerken nog zoekende zijn. Als het aan de auteurs ligt, zijn er wel degelijk kansen. Voor de sacramenten, voor de gemeenschapszin en zeker voor de diaconale presentie in de samenleving.

Dit boek verrast, stelt vragen, maar geeft ook antwoorden, vooral in het laatste deel waar theoloog Erik Borgman, Hilde Kieboom (het gezicht van Sant'Egidio in de Lage Landen), Herman van Rompuy (de voormalige voorzitter van de Europese Raad) en Lode van Hecke (de nieuwe bisschop van Gent) een richting wijzen.

Het eerste exemplaar is 18 augustus in Utrecht aangeboden aan bisschop Gerard de Korte van Den Bosch en srbca René de Reuver van de PKN.

* Div. auteurs, *Kerk in tijden van corona*, 144 pagina's, € 19,50, uitg. Adveniat/Halewijn, ISBN 9789493161382

Crowdfunding uitgave met alle liederen van Willem Barnard

In 2021 verschijnt de driedelige uitgave 'In wind en vuur', waarin de 350 liederen van Willem Barnard (1920-2010), ook bekend als Guillaume van der Graft, verzameld en toegelicht zijn. De liederen van Barnard zijn in het Nederlands taalgebied volop te vinden in protestantse en katholieke liedbundels. Voor Barnard vormden poëzie, liturgie en theologie een eenheid: in zijn liederen komt alles samen. Dat zorgt voor hymnische theologie van het hoogste poëtische niveau.

Deel I van de uitgave bundelt alle liederen. De liedteksten zijn voorzien van een melodie en soms ook van alternatieve melodieën. De bundel volgt de zondagen van het liturgisch jaar en heeft daarnaast categorieën als ordinarium en getijden. De delen II en III van 'In wind en vuur' bieden per lied een heldere toelichting op de poëtische, bijbelse, liturgische en muzikale aspecten.

Een keur aan dichters, exegeten, liturgen en hymnologen werkte hieraan mee. De toelichtende delen maken 'In wind en vuur' tot een praktisch en inzichtgevend naslagwerk over het liedoeuvre van Willem Barnard. De uitgave staat onder hoofdredactie van Gerda van de Haar en Klaas Touwen, i.s.m. Pieter Endedijk, Eward Postma, Henk Schoon en Jasper Witteveen. Aan het project is meer dan vijf jaar gewerkt door een dertigkoppig team van dichters, hymnologen, liturgen en theologen.

De kosten van research en redactie bedragen vierhonderd euro per lied. Vele fondsen samen hebben de kosten van 240 liederen (95.000 euro) gedekt. Voor 110 liederen (een bedrag van 45.000 euro) is nog dekking nodig. Liefhebbers van Barnards werk kunnen een steentje bijdragen door een lied te adopteren of door te doneren. Dit kan tot 21 november 2020, Barnards tiende sterfdag. Er kan gekozen worden uit een aantal mogelijkheden. U kunt een lied naar keuze adopteren (voor minimaal 400 euro). Ook is het mogelijk een donatie te geven van 200 euro, waarvoor men de boekenset plus de cd 'Mens in wind en vuur' toegestuurd krijgt.

Wie nu intekent op de drie delen, krijgt 25 procent korting op de verkoopprijs. Meer informatie: www.skandalon.nl. (bron: NotaBene, sept. 2020)

Lancering erfgoedtijdschrift *Ode*

Het steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland heeft een nieuw tijdschrift 'over erfgoed én degenen die er elke dag mee bezig zijn' het licht doen zien.

Ode is een tijdschrift voor medewerkers en bestuurders van Noord-Hollandse gemeenten en de provincie, en voor alle anderen die benieuwd zijn naar de rol van de diverse overheden binnen de erfgoedzorg. *Ode* biedt inspiratie voor het dagelijkse erfgoedwerk met verhalen, interviews en goede voorbeelden uit de rijke voorraad Noord-Hollands cultureel erfgoed.

In deze provincie is erfgoed nooit ver weg, schrijft gedeputeerde Zita Pels in *Ode*. 'Erfgoed kom je dagelijks overal tegen. Als je bijvoorbeeld op station Bussum de trein pakt of tijdens een fietstocht een stolpboerderij passeert. Erfgoed verbindt Noord-Hollanders met elkaar en met het verleden en de toekomst. Veel mensen vinden het vanzelfsprekend dat erfgoed er is, maar dat is het zeker niet.' Met *Ode* wil het Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland laten zien hoe breed het erfgoedveld is. De onderwerpen in het magazine zijn divers en gaan over het cultuurlandschap en de energietransitie, monumenten en herbestemmen, archeologie en de Omgevingswet.

De artikelen in *Ode* zijn geschreven in samenwerking met heel verschillende betrokkenen bij het erfgoed; van overheidsmedewerkers en bestuurders tot erfgoedorganisaties en -verenigingen. Het doel van het tijdschrift is om het Noord-Hollandse erfgoed én degenen die er elke dag mee bezig zijn voor het voetlicht te brengen. De artikelen bieden inkijkjes in de wereld van de erfgoedzorg en laten zien hoe ons cultureel erfgoed bijdraagt aan een goede omgevingskwaliteit.

De digitale versie van *Ode* is vanaf 24 juni voor een breed publiek beschikbaar via hun website. Het tijdschrift kan daar ook worden gedownload. (<https://www.steunpunterfgoednh.nl/ode/>) Dit nummer is het eerste in een reeks over het Noord-Hollandse erfgoed. In de volgende *Ode* (2021) wil het Steunpunt onder meer aandacht besteden aan het themajaar over het cultuurlandschap, 'Ode aan het Landschap'.

Het Steunpunt is een vraagbaak voor Noord-Hollandse gemeenten en biedt kennis over monumenten, herbestemming, archeologie, cultuurlandschap en de Omgevingswet. Het is een platform om te netwerken, het biedt

inspiratie door middel van goede voorbeelden en instrumenten om cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening te verankeren. Het Steunpunt is een samenwerkingsverband tussen MOOI Noord-Holland en Stichting NMF en wordt mogelijk gemaakt door provincie Noord-Holland en de RCE.

In het eerste nummer onder meer de volgende onderwerpen: 'Gebruik de creativiteit van de ontwerper voor de kerkervisie' (blz.16-17) en 'In kleine dorpen zijn mensen zeer gehecht aan de kerk of de fabriek' (blz.32-33). Wat zou een special 'kerkorgels' van grote betekenis kunnen zijn! (RH)
(bron: <https://onh.nl/nieuws/lancering-erfgoedtijdschrift-ode>, 24 juni 2020)

Ter overweging

Heeft het orgel toekomst?

Onlangs kreeg Sietze de Vries (47), organist van de Martinikerk in Groningen, docent aan het Prins Claus Conservatorium en vaste begeleider van Koorschool Noord-Nederland de vraag voorgelegd "Heeft het orgel toekomst". Zijn antwoord was: "Op veel plekken wordt zo slecht op het orgel gespeeld, dat ik het niet eens erg vind als het verdwijnt. Maar er is ook een hoopvolle ontwikkeling. Ik zie dat in Groningen, waar het hoge niveau van onze *evensongs* in de Martinikerk door een groot publiek gewaardeerd wordt. Kies voor kwaliteit, dan komt het goed. Het niveau van de organist – of andere muzikale begeleider – moet net zo belangrijk zijn als dat van de predikant". (bron: EO-Visie, nr. 27-28, 4-17 juli 2020). Laat dat nou altijd het beleid en visie geweest zijn van de KDOV! Ondersteunende geluiden uit onverdachte hoek. (RH)

Opera en Lourdes

Een oud Fries gezegde schijnt te zijn 'Zingen jaagt de duivel weg'. Dat betekent in deze corona-tijd een grote bron van zorg. In ZingMagazine nr. 94, augustus/september 2020, is een interview met de operazangeres Francis van Broekhuizen, de sopraan die uit wellicht kent van tv-series als Maestro en All Together Now. Hierin zegt ze: "Dat iemand geraakt wordt door de muziek die ik op dat moment kan vertolken. Dat heeft toch met het hogere te maken". Daarom ook zong ze geregeld in de tuin bij verzorgingstehuizen! Ongetwijfeld heeft meegespeeld, dat ze na haar middelbare school een opleiding maatschappelijk werk is gaan doen. En, als reactie op egocentrisch denken van haar studiegenoten op haar latere zangopleiding, vrijwilligerswerk in Lourdes. Ze ging daar zingen "voor niks, waar het maar kon. De mensen moesten er van allemaal van janken, dus daar werd ik helemaal gelukkig van".

En zo zitten wij al maandenlang te wachten om weer (mee) te mogen zingen in de liturgie. Al was het maar om 'de duivel weg te jagen'. Hoe lang nog? (RH)